

סיכום מפגש בנושא מוקד חירום – מודלים ועקרונות

מציגים :

- **שיתופי פעולה, רשויות מקומיות וחברה אזרחית:** פתחי מרשוד – יועץ ארגוני בכיר, מנהל שותף למרכז "מדא אל כרמל", המרכז הערבי למחקר חברתי יישומי
-
- **"מדברים מהשטח":**
- 1- מה עושים לפני שיוצרים קשר עם קרנות – השאלות שעלי לשאול את עצמי: שאדא
- 2- אסטרטגיה של רשות בעבודה עם עמותות ופילנתרופיה: מה נדרש מהרשות לעשות בטווח הקצר וארוך: נאסים
- 3- חיבור בין הרשות לחברה אזרחית, עסקים ולאזור – לצורך גיוס משאבים: מחמוד כנענה

עיקרי הדברים

שיתופי פעולה, רשויות מקומיות וחברה אזרחית (פתחי מרשוד)

קיימים כיום מעט מאד ארגונים בחברה הערבית – כ-200 סה"כ, 70 מובילים. מדובר במצב עגום, שאומר שאין חברה אזרחית כמעט, ומי שמתפקד - עמוס מאד.

אין לאותם ארגונים מספיק משאבים כלכליים וכח אדם, זה הצטמצם ב-4 שנים האחרונות בשל שינוי מתמיד במדיניות הקרנות התומכות. קיימת היסטוריה של שיתופי פעולה בין ארגונים לרשויות מקומיות. חלק מהארגונים הצליחו לשתף פעולה, אולם היתה הרגשה של תחרות, הדבר גרר דיון ומתחים סביב היעדר מנהיגות בחברה הערבית.

התפיסה השתנתה וישנן כמה הצלחות בשנים האחרונות. השינוי הגיע משני כיוונים:

- ראשי רשויות הבינו את הפוטנציאל הקיים בארגונים אלו לסייע להם ולרשויות שלהם
- הארגונים עצמם שינו את כיוון החשיבה

דוגמאות:

המרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי: הארגון מציע תכנון בתוך הישובים הערבים למול תכניות המדינה לטובת חיזוק העשייה בשטח. ארגון כזה לא יכול לפעול ללא שת"פ עם הרשות. נושא התכנון אקוטי ברשויות הערביות ולכן היתה הצלחה אדירה. ישנה חשיבות למי מקים את הארגון (במקרה זה - ד"ר חנא סוויד) שבא עם מוניטין ותמיכה ויכולת השפעה. השילוב של הדמות + הצורך + יכולות הארגון מהווים פקטור חשוב לשת"פ שרק הולך ומתחזק.

מוסאוא –פעל לחיזוק כוחות מקצועיים ברשויות. המועצות ראו בכך משאב חשוב, שבא לחזק אותם (ללא תשלום). –נוצרה סיטואציה של WINWIN – שני הצדדים הרוויחו מכך.

אינג'אז – קמו כדי לסייע בחיזוק המועצות הערביות, ניהול, תכנון וניהול קשרים עם מוסדות הממשלה. הרבה מארגוני החברה האזרחית הערבית הינם ארגוני סינגור ושינוי מדיניות. מאחר ואין זה המנדט או התפקיד של הרשויות ולרשויות יש ידע מוגבל בנושא – לרוב לא פעלו בתחום או שחברו אל אותם ארגונים באופן מצומצם וסביב נושאים ספציפיים, שהארגונים והרשויות יכלו להמשיך לקדם בתחומן.

דבר שהחליש את עשיית הארגונים והשת"פ עם הרשויות היה בעיית שיתוף הפעולה בין הארגונים לבין עצמם.
ב-3 שנים האחרונות ניכרת קפיצת מדרגה בשיתופי הפעולה בין ארגוני חברה אזרחית לרשויות וכן בין הארגונים לבין עצמם.

אחד הגורמים שהביאו לכך הינו דרישת האיחוד האירופי, כמו גם קרנות אחרות לשת"פ בין ארגונים והגשה משותפת של פרויקטים לטובת קבלת תמיכות.

מפעל הפיס, קרנות הביטוח הלאומי וגורמים אחרים מחייבים אף הם שת"פ של רשויות עם ארגוני חברה אזרחית לטובת חיזוק הקהילה ועבודת המועצות בתוך הקהילות שלהם. זהו עוד אלמנט שניתן להרוויח ממנו, שהפך כלי לשיתוף התושבים.

החלטה 922 – ועד ראשי הרשויות שיתף פעולה עם ארגוני חב"א לטובת קידום ההחלטה ומיצוי המשאבים. דרש גם סינגור לזירוז תהליכים בתוך משרדי הממשלה. גם הרשימה המשותפת היתה שותפה למהלך. על אף שהיו הרבה חילוקי דיעות לגבי המטרה של 922 – במסגרת המאמצים לקידומה הוקמו כ-12 ועדות בכל תחומי החיים לטובת הנושא. יש גוף מרכז ויש ועדות בתחומים המסוימים, בכל ועדה אנשי מקצוע וראשי רשויות.

אחת הבעיות שעלו הן שישנם ארגונים שמופיעים בכל 12 הועדות – ללא יכולת לתפקד בכולן, וזה החליש את יכולת הועדות לפעול. ישנו שיפור כלשהו בסוגיה אך עדיין ישנם אתגרים רבים בין הארגונים לבין עצמם, בין הארגונים לרשויות, חוסר זמינות של ראשי רשויות להגיע ולפעול/להשפיע באותם תחומים ועוד.

מהלך אחר שהצליח – פעולת **ארגוני הנשים**. הצליחו לקדם פרויקטים בנושא מינוי נשים למועצות ונשים נגד אלימות. הצליחו להחתים כ-50 ראשי רשויות לטובת הכנסת נשים למועצות. זו הצלחה אדירה וזה ערך מוסף של ארגוני חברה אזרחית, שמביאים לשינוי בתפיסה ובהתנהלות של המועצות המקומיות.

האתגרים העומדים בפני הרשויות וארגוני חברה אזרחית בבואם לשתף פעולה:

- עומס של שני הצדדים
- ארגון מחזר אחרי רשות ומתייאש... וזאת למרות שמציע סיוע חנימי.
- בעיות אגו... עדיין מקשות על פעולה מיטבית. עיסוק ב"מי מוביל"... ארגונים צריכים לתת לרשויות להרגיש שמובילות כדי שזה יעבוד.
- לא תמיד הרשויות חושבות שזה תפקידן
- אין מודעות ברשויות לחשיבות וליכולת התרומה האדירה שיש לארגוני חברה אזרחית
- ארגוני חב"א הלכו והתמקצעו והרשויות לא "שם". לא תמיד תואם מאפייני חברה מסורתית (לעיתים אף מרגיש שהביאו דברים מהמערב שלא מותאמים לחברה).
- הטרמינולוגיה של זכויות פרט שעוד לא הוטמעה ברשויות
- חוסר בשקיפות לגבי כספים שהתקבלו מקרנות מחו"ל – נתפסו ברשויות כארגונים שמקבלים כספים שמתפזרים על כנסים ומשכורות (שחיתות)

אין כיום גוף מקצועי מאגד (כמו שתיל בעבר), שיכול לסייע לאותם ארגונים לשפר נראות ונוכחות בקהילה. לפני שנה נבנה פורום ארגונים ערבים בישראל. פתחי הנחה אותם אבל גם אם היה כסף לטובת תכנון אסטרטגי – לא הצליח לפנות את אותם ארגונים לטובת המהלך.

המלצות לממזה:

לעשות את העבודה שהרשות לא תעשה. לייצר את ה-reaching out לארגון ולחזור לרשות עם המלצה. לקבל אישור מראש הרשות ואז לייצר חיבור למנהלי המחלקות הרלוונטיים, שהם הגורם המקצועי ברשות.

מדברים מהשטח :

חיבור בין הרשות לחברה אזרחית , לאשכול ולעסקים: מחמוד

3 מקורות עיקריים לגיוס משאבים

1. ארגוני חב"א
2. מגזר עסקי (כמו תנובה ושטראוס למזון)
3. גופים אזוריים – בעיקר האשכול (למזון, מחשבים ומשחקים)

תמיד שואל את עצמי "מי מחובר יותר ממני?", למי יש יותר קשרים ואיך אני יכול להעזר בנטוורק שלי להרחבת המעגל. לרוב זה בעיקר מהאשכול וצוות מוארד או אלכא.

נעשה גם שימוש בשמו של ר"ר ופניה לגופים שונים בשמו (עם הסכמתו, כמובן) וזה גרר תגובה מהירה ורצינית

הצגת נתוני אמת

- לעשות מיפוי ולדייק כל הזמן את הצרכים והנתונים
- אין להגזים את המצב או את התמונה!
- נתוני אמת חיוניים ליצירת מהימנות ואמון עם הגופים

שימור קשרים

- בעקבות הפעילות התראיינתי בטלויזיה. ניצלתי את ההזדמנות להודות לגופים שסייעו ותרמו. מנכ"ל בנק מרכנתיל שמע את הדברים והתקשר להציע המשך שת"פ. הבנק ממשיך לתרום ואני מפרסם אותם ובכך מיצרים WIN WIN

מעקב אחר תרומות

- התורמים רוצים לוודא שהתרומות מגיעות ליעדן האמתי, וגם לראות תיעוד שיכול לשמש אותם בפרסום שלהם. זה מקובל ולגיטימי מאד
- שימו לב! אסור לצלם לצורך כך את הנזקקים, אלא רק את המתנדבים אורזים ומחלקים... יש גם היבט של צנעת הפרט הנזקק וגם שיקול משפטי. התורמים מעדיפים לראות תמונות של קהל היעד/ הנתרמים אבל בסופו של דבר מבינים את השיקולים

שאלות ותשובות:

1. האם התרומות התקבלו בגלל המצב הקשה במיוחד של בענה? חלקית כן. תאור המצב הקשה במיוחד בהחלט עזר. אבל צריך לזכור שיש לכל ישוב את הסיפור שלו, צריך להבין אותו ולדעת לספר אותו. ישובים אחרים, עם מצב פחות קיצוני, גם מצליחים לגייס תרומות יפות
2. מאיפה המחשבים? פניה לאשכול והמנכ"לית עשתה את החיבורים
3. האם חב' החשמל נותנת כסף לטובת ערכות? לא, הם תורמים את הערכות בלבד
4. איפה ניתן להשיג תמיכה וסיוע למשפחות עם חולים קשים, גם תרופות וגם סיוע נפשי בתקופת החירום? דר' ניהאיה דאהוד/ ח'אולה תעביר פרטי קשר ותייצר חיבור
5. האם יש רשימה של גופים ונוהל הגשה וזמני תגובה שלהם? והאם יש תרומות מיוחדות לרמדאן? נמצא בקשר עם מעוז להפקת סרטוני הסברה לרמדאן. לגבי תרומות ברמדאן עשינו עם האשכול קניון דיגיטלי ובו כל עסקי המזון של בענה עם תפריט מוצרים ומחירים ומשלוחים ב-5 ₪ בלבד. חושבים להרחיב את הפרסום לישובים יהודים סמוכים. ניתן לפנות לאמאניא בענין סלי מזון. גם הועד הארצי של ראשי הרשויות

מה עושים לפני שיוצרים קשר עם קרנות – השאלות שעלי לשאול את עצמי: שאדא

- שאדא מעלה מספר שאלות שחשוב לשאול אותם ולחשוב עליהם בבואנו להגיש לתרומה, כל ממצא עושה השיקולים הנראים לו ולרשות שלו אם להגיש או לא להגיש בקשה לתרומה
- לא להניח שמובן מאליו שיש הסכמה על כך שאני כממצא מגיש הבקשה. חשוב לבדוק במיוחד אל מול ראש הרשות שהוא אכן מעוניין ושהוא יהיה בתמונה מטעמי שקיפות ומטעמי תקשורת נכונה בתוך הרשות.

- אומנם אנחנו בעלי תפקיד שעושים עבודה מקצועית, חשוב לזכור שרשות בסוף גם גוף פוליטי שיש לו גם השיקולים שלו ולכן חשוב להבין אותם ולקחת אותם בחשבון.
- שדא הדגימה גם מתוך ניסוח השאלות גם בסקר שאברהמים שלח לדוגמה – שיש לפעמים שימוש בשפה / שפה שמשקפת עקרונות הנוגדים את הערכים שלנו. ולכן זה רגע תפקידנו כממציא לחשוב על הנושאים הללו ולקבל החלטה בהתאם למה שמתאים לי ולרשות שלי.
- יחד עם הממציא היה דיון על הדלמה של גיוס כספים מגופים בעלי אג'נדה פוליטית שאינה תואמת את האג'נדה שלנו כחברה ערבית ולרשות שלי. יחד עם זאת חלק מהממציא כן ציינו את התפקיד שלי כממציא בלקחת משאבים אלה ולהנגיש בדרכי לאזרח הזקוק לכך

אסטרטגיה של רשות בעבודה עם עמותות ופילנתרופיה: מה נדרש מהרשות לעשות בטווח הקצר וארוך: נאסים

- תהליך בניית השותפות עם הגורם הפילנתרופי הוא תהליך ארוך טווח, מומלץ כבר עכשיו לאתר גופים ותורמים אשר להם ממשק ג"ג או אג'נדות דומות וייצר שיתופי פעולה (גם אם הם אינם תרומה קונקרטית) חוסר שקיפות: חשוב מאוד לייצר שקיפות לכל אורך הדרך.
- מומלץ להגדיר תחילה מהו המבנה הארגוני של הרשות ואיזה ממשקים עשויים להיות לכל חלק בארגון עם הפילנתרופיה.
- מומלץ לסמן מראש עם גורמי הסמכות ברשות את תקציב הרשות כך שניתן יהיה לשקפו מול הפילנתרופ.
- האמינות היא גורם קריטי
- ערים תאומות: מאפשר למידה אחד מהשניה, להעתיק פרויקטים ולשפרם בהתאם לצרכים של כל עיר. מומלץ למצוא עיר שיש בה אקדמיה בכדי לאפשר חילופי סטודנטים.
- מומלץ לייצר קבוצה של אנשים שעובדים אתנו על איתור ויצירת ממשקי עבודה עם הפילנתרופיה, יש לכך הכשרות דרך שת"ל ואז הצוות גם מקבל הנחיה והעשרה מקצועית